

Marco Siddi, vanhempi tutkija

ITALIAN UUSI OMALEIMAINEN HALLITUS

EU SAA RISTIRIITAISIA VIESTEJÄ, TURVAPAIKANHAKIJOILLE HUONOJA UUTISIA

Italian uuden hallituksen talousohjelma huolestuttaa maan EU-kumppaneita. Sitä ei pitäisi kuitenkaan käyttää verukkeena todellisten uudistusten välttelemiseksi unionissa.

Lähes kolme kuukautta kestäneet kiivaat hallitusneuvottelut ja epävarmuus ovat vihdoinkin päättyneet uuden hallituksen syntyyn Italiasa. Maaliskuun 4. päivänä pidettyjen vaalien kaksi voittajapuoluetta Viiden tähden liike ja Lega ovat sopineet yhteisestä hallitusohjelmasta. Legan ja Viiden tähden liikkeen yhteistyö jäi ainoaksi vaihtoehdoksi enemmistöhallituksen saamiseksi sen jälkeen, kun Matteo Renzin demokraattinen puolue torjui koalition Viiden tähden liikkeen kanssa.

Hallitus on poikkeuksellinen, sillä siinä eivät ole mukana ne keskustavasemmisto- ja oikeistopuolueet, jotka ovat hallinneet Italian politiikkaa viime vuosikymmeninä. Se ei kuitenkaan ole Italian ensimmäinen populistinen hallitus eikä maan kaikkien aikojen

oikeistolaisin hallitus. Tämä käy ilmi analyysistä, jonka arvostettu Istituto Cattaneo -tutkimuslaitos teki hallitusohjelmasta. Määritelmät sopivat pikemminkin Silvio Berlusconiin 2000-luvun hallitukseen, joihin kuuluivat niin Pohjoisen liitto (Legan edeltäjä) kuin fasistisen puolueen perillinen Kansallinen liitto (Alleanza Nazionale).

Euroopan ja markkinoiden reaktiot olivat enimmäkseen negatiivisia hallituksen muodostumista edeltävinä viikkoina. Se johtui hallituksen ohjelmaluonnoksen vuotamisesta julkisuuteen. Ohjelmassa vaadittiin Euroopan keskuspankkia (EKP) antamaan anteeksi osan Italian velasta. Legan euroskeptisyys ja valtiovarainministerikandidaatti aiheuttivat huolta siitä, että Italia saattaisi jättää euroalueen.

Hallitusohjelman lopullinen versio on maltillisempi niiltä osin, jotka käsittelevät Italian velkaa ja EU-suhteita. Ohjelmassa viitataan nyt monta kertaa Italian rooliin EU-politiikassa ja tavoitellaan joidenkin politiikan alojen, kuten yhteisen maatalouspolitiikan ja maahanmuuton, uudistamista. Mikään ei viittaa Italian lähtöön sen enempää euroalueesta kuin EU:stakaan.

Yllättävimmät ehdotukset koskevat EKP:n ja Euroopan parlamentin aseman vahvistamista. Ne kuvastavat Viiden tähden liikkeen linjaa. Ohjelmassa painotetaan samalla tarvetta parantaa EU:n talouden ohjausjärjestelmää ”yhdessä EU-kumppanien kanssa”. Sitä ei kuitenkaan täsmennetä, miten se tapahtuisi käytännössä. Ohjelman mukaan EU:n pitäisi myös saada

löytää uudelleen solidaarisuuden henki ja kiinnittää nykyistä enemmän huomiota sosiaalipolitiikkaan.

Ulkopolitiikassa hallitusohjelma pitää kiinni Italian sitoutumisesta Natoon ja liittolaisuuteen Yhdysvaltojen kanssa, mutta se korostaa tarvetta keskittyä epävakauden ja terrorismin torjumiseen Välimeren alueella. Tässä yhteydessä Venäjä nähdään mahdollisena kumppanina. Ohjelmassa vaaditaan luopumaan EU:n Venäjän-vastaisista pakotteista, mutta toisin kuin aiemmassa versiossa hallitusohjelmassa ei enää sanota, että se pitäisi tehdä välittömästi.

Enemmän huolta EU:ssa ovat aiheuttaneet hallitusohjelman kohdat, joissa esitetään tasaveroa ja lupaillaan perustuloa. Uusi verotusjärjestelmä olisi ohjelman ylivoimaisesti kallein toimenpide: sen kustannusten on arvioitu olevan noin 50 miljardia euroa. Lega on perustellut uudistusta sillä, että se vähentäisi veronkiertoa ja yrityksillä säästyisi rahaa investointeihin. Uudistukseen kohdistetut määrärahat ovat kuitenkin riittämättömät, ja se hyödyttäisi todennäköisesti vain rikkaimpia, mikä taas lisäisi epätasa-arvoa.

Perustuloehdotus on muotoiltu niin, että se muistuttaa työttömyysturvaa. Köyhyysrajan alapuolella elävä saisi 780 euroa kuussa

enintään kahden vuoden ajan. Ehdon on työvoimatoimiston tarjoaman työpaikan vastaanottaminen sinä aikana. Viiden tähden liikkeen ajama uudistus maksaisi arviolta 17 miljardia euroa, mutta sen toteutus vaatii ensin Italian työvoimatoimistojen uudistamista. Siksi se tuskin toteutuu hallituskauden alussa.

Hallitusohjelmaan kuuluu lisäksi entistä kovempia korruptionvastaisia toimia sekä leikkauksia valtakunnan ja paikallispolitiikkojen eläkkeisiin ja etuuksiin.

Jää nähtäväksi, toteutuvatko hallitusohjelmassa ilmoitetut uudistukset. Poliittisesti kokematon ja vain niukkaan enemmistöön parlamentissa tukeutuva hallitus ei välttämättä pysy kauan vallassa, tai se voi joutua keskittymään vain osaan ehdotetuista toimenpiteistä. Italian presidentti voi myös kieltäytyä allekirjoittamasta lakiesityksiä, joiden rahoitus ei ole kunnossa.

Joidenkin asiantuntijoiden mukaan Italian uuden hallituksen "holtiton" ajattelutapa haittaa pyrkimyksiä euroalueen syvemmästä integraatiosta. Lisäksi se vahvistaa EU:n pohjoisten jäsenmaiden linjaa, jonka mukaan tarvitaan tiukempia finanssipolitiikan sääntöjä ja kansallista vastuuta. Tällainen linja perustuu kuitenkin väärinkäsitykseen Italian poliittisten muutosten syy-seuraussuhteista. Italialaiset

äänestivät Viiden tähden liikettä ja Legaa, koska EU:n politiikan on koettu keskittyvän liikaa säästöihin kasvun edistämisen kustannuksella vuoden 2008 jälkeen. Tiukemat finanssipoliittiset säännöt ja pitkittyvä taantuma entisestään lisäisi italialaisten tyytymättömyyttä unioniin.

Italialaisten kääntyminen maahanmuuttoa vastustavien puolueiden linjalle johtuu osittain EU:n sisäisen solidaarisuuden puutteesta pakolauskriisissä. Uusi hallitus haluaa huomattavia muutoksia EU:n Dublin-asetukseen. Asetuksen mukaan maat, joihin turvapaikanhakijat ensin saapuvat, ovat vastuussa heidän turvaamisestaan. Lega vaatii myös pahaenteisesti satojentuhansien siirtolaisten karkottamista, mikä on uhkaa heidän turvallisuut-taan ja ihmisoikeuksiaan.

Uuden hallituksen politiikan tarkka arvioiminen ei ole mahdollista ennen kuin ohjelmaa aletaan toteuttaa käytännössä. Jos muut EU-maat pidättyvät aidoista EU-uudistusten tekemisestä Italian poliittisen tilanteen takia ja siihen liittyvien katastrofaalisten ennusteiden vuoksi, kuilu EU:n pohjoisten ja eteläisten jäsenmaiden välillä kasvaa. Tämä heikentäisi koko unionia. /